

[PAT DONNEZ OVER ZIJN BENDELEDEN]

Waarom mussen van de daken vallen

Ik zeg het niet graag, maar tijdens de Tweede Wereldoorlog maakte de collaborerende Zender Brussel adembenemend mooie radio. Goede propaganda werkt. Net na de oorlog was Studio Hasselt toonaangevend, en vanaf de late jaren zestig glorieerde Omroep Brabant. Tot in de jaren tachtig was het station de pleisterplek voor de vrijbuiters. Van Guy De Pré en Luk Janssen over Annemie Coppieters en Walter Capiiau tot Jan van Rompaey. Ze liepen en maakten er school.

Ook Luk Saffloer. Hij houdt van het tiendelig stelsel. Tien jaar kleinkunstenaar. Geen spits, maar een verdienstelijke middenvelder. Vervolgens tien jaar radiomaker. Scorend met programma's als *Domino*, *Poeskaffee* en vooral *Het genootschap*. En een klein decennium tv-mens. Als trainer veeleer. En eigenlijk is Luk door al die carrières heen vooral moe geworden. Te moe om te sterven, schrijft hij zelf in zijn boek over het chronisch vermoeidheidssyndroom.

Luk Saffloer kon populaire radio maken zonder zijn broek te laten zakken. Een professional hoorde bij manier van spreken Saffloers strakke format, maar voor de luisteraar was het in de eerste plaats prettig overzichtelijke chaos. Die luisteraar had niet door dat na de tweede plaat altijd Alida Neslo kwam, na een halfuur altijd een live act en een kwartier voor het nieuws altijd de column van Karel Vereertbrugghen.

Ik geloof in het parool van de schrijver Willem Frederik Hermans, die zegt dat in een roman nooit zomaar een mus van het dak mag vallen. Als je in hoofdstuk drie een mus van het dak laat vallen, dan moet er in hoofdstuk één een voorverwijzing zijn, of moet in de hoofdstukken die erop volgen, een verklaring komen waarom die mus van het dak is gevallen. Luk Saffloer liet nooit zomaar mussen van het dak vallen. In *Het genootschap* creëerde hij een spanningsboog net voor het middagjournaal, om dan vervolgens in het tweede deel het aanstormende talent alle kansen te geven, om te eindigen met zijn *pièce de résistance*. Dat was bij Saffloer aanvankelijk Frans Dingemans. De kleine verbruiker. Een typetje van Frank Dingenen. In zijn beste momenten kon *Dingemans* concurreren met zijn bastaardzoon *Bosmans Jos* van Bart Peeters.

Dingenen zag na verloop van tijd zijn eigen typetje niet meer zitten en belde Saffloer op dat hij er nu, meteen, seffens, niet weldra maar *maintenant* mee ophield. Er zat dus een gat in *Het genootschap*. In dat gat sprong de toen al ambitieuze en overmoedige Dré Steemans die Felice Damiano speelde, een kapper uit Maasmechelen. En snel volgde de hype.

Het genootschap, het lijkt vanzelfsprekend maar dat is het verre van, liet horen dat je ook met intelligent entertainment een groot publiek kunt bereiken. Of omgekeerd eigenlijk: je luisteraars vallen niet alleen massaal op onnozeliteiten. Ze kunnen ook massaal op kwaliteit vallen.

Saffloer vindt die jaren op de radio zijn mooiste, maar ook zijn hardste, denk ik. Hij produceerde en presenteerde zijn eigen programma's, maar organiseerde ook concerten met God en Klein Pierke. Saffloer leefde voor z'n job. Moet hij daar nu de tol voor betalen? Ik weet het niet, dat lijkt me sterk, maar op een bepaald moment voelde Luk dat hij moest afhaken.

Er is een hele generatie die Luk Saffloer alleen maar kent als de ambassadeur van de chronisch vermoeiden. Zo snel vervaag je. Maar in *De bende van Marconi* laat Saffloer horen dat hij meer is dan een ziekte. Dat ene uurtje kostte hem een kleine week. Enkele dagen om zich voor te bereiden en op de been te houden, de dag van de opnames zelf — waarin hij overeind bleef met veel moed en nog meer pillen — en enkele dagen om te recupereren. Maar het werd een uur waarin de mussen van verbazing van de daken vielen.

De bende van Marconi, zaterdag om 12 uur en zondag om 22 uur op Radio 1.

BRUSSEL — Radio 1 en De Standaard vieren 75 jaar radio met een zomerse reeks. „De bende van Marconi” wordt gevormd door negen eigenzinnige radiogekken die de frequentiegolven elk op hun eigen manier hebben bezet: Jos Ghysen, Jan Wauters, Betty Mellaerts, Bob de Groof,

Liesbet Walckiers, Lutgart Simoens, Luk Saffloer, Urbaan De Becker en Zaki. Elke zaterdag verdwaalt een van hen met Pat Donnez in het immense labirynth van het radioarchief, en wordt hij of zij in De Standaard geportretteerd. Vandaag: Luk Saffloer.

LUK SAFFLOER, WONDERBOY VAN OMROEP BRABANT

UIT LIEFDE VOOR MUZIEK

BRUSSEL — Luk Saffloer lijdt al jaren aan het chronisch vermoeidheidssyndroom (CVS), een „smerige ziekte” die zijn opmerkelijke en veelzijdige carrière al te zeer in de schaduw zet. Zijn hoogtepunt beleefde hij bij de radio, als vrijbouter op de rebelse Omroep Brabant.

Van onze redacteur
Leo Bonte

● *De uitgeweken Limburger Luk Saffloer heet eigenlijk doodgewoon Janssens. Een groepje sympathiserende studenten gaf hem zijn artiestennaam, naar een Egyptische distel met gele bloempjes die later saffraanrood worden. Je kan zijn leven in drie bewegingen samenvatten: kleinkunst, radio en televisie. De liefde voor muziek heeft het verloop van zijn carrière bepaald.*

„Ik ben opgegroeid in de volle boom van de transistorradio. Op het college van Hasselt zag ik dat enkele jongens van een betere stand een klein doosje mee hadden, waar geluid uit kwam. Er stond een schijf op met een naald en als je daar aan draaide, vond je tussen het geruis en gekraak verschillende radioposten. Ik vond dat fenomenaal. Ik heb toen mijn laatste zakgeld uitgegeven aan zo'n radiootje. In de studiezaal met wel duizend leerlingen die constant door vier surveillanten in de gaten werden gehouden, luisterde ik met een kabeltje en een oortelefoontje naar Radio Luxemburg, het enige radiostation waar toen popmuziek werd uitgezonden. Ook later op mijn *chambrete* in het internaat in Heusden bezondigde ik mij voortdurend aan dat soort van radiofonische masturbatie.”

„Ik heb als kind de radio ook van binnenuit leren kennen, toen ik met het schoolkoor werd uitgenodigd voor een live-optreden in Studio Hasselt, en vervolgens in Studio 4 van het Flagey. In dé muziektempel van de radio creëerden

■ Luk Saffloer werd als Luk Janssens geboren op 15 september 1948 in Hasselt. Hij studeerde sociologie aan de Universiteit van Leuven.

■ Luk Saffloer zong al als kind in het schoolkoor Savio in Hasselt, maar vanaf 1966 werd hij professioneel troubadour. Zijn eerste lp heette gewoon *Luk Saffloer*. In 1974 verscheen zijn tweede en laatste lp *Zondermeer*.

■ In 1974 begon Luk Saffloer bij de radio te werken. In 1976 werd hij muziekproducer bij Omroep Brabant. Zijn bekendste programma's waren *Harbalorifa*, *De laatste geus*, *Domino*, *Kriek Lambiek*, *Poeskaffee*, *In de wandeling* en *Het genootschap*.

■ In 1990 stapte Luk Saffloer over naar de televisie. Hij maakte de talkshow *Saffloer over de vloer*, het interviewprogramma *De andere kant* en documentaires voor Canvas. Sinds het einde van de jaren negentig is hij *channel-watcher* en zoekt hij op buitenlandse zenders naar reportages en documentaires die Canvas kunnen interesseren.

■ In 1999 schreef Saffloer de bestseller „Te moe om te sterven. Overleven met chronische vermoeidheid”. Hij schreef ook enkele kinderboeken.

wij onder begeleiding van een groot symfonisch orkest een hedendaags werk van Benjamin Britten. Dat was fenomenaal en heeft op mij een enorme indruk gemaakt.”

„Maar ik droomde helemaal niet van een carrière bij de radio. Ik wou troubadour worden, net als mijn grote idool Donovan, die ik via datzelfde medium had leren kennen. En het is mij ook aardig gelukt. Tussen 1966 en 1975 heb ik in Vlaanderen en een groot deel van Nederland een duizendtal keren opgetreden. Zo heb ik Raymond van het Groenewoud leren kennen. Hij heeft mijn tweede lp geproduceerd en gearrangeerd. In de studio zong hij af en toe een liedje van mij. Hij deed dat op zo'n overtuigende manier en toen wist ik het wel: ik moet stoppen met zingen. Ik kan misschien wel mooie liedjes schrijven, maar ik zal ze nooit zo goed kunnen interpreteren als ik eigenlijk zelf zou willen.”

● *Het was Guido Cassiman, muziekproducer en later directeur van Omroep Brabant, die Luk Saffloer de stap naar de radio deed zetten. Met programma's als „Domino” en „Het genootschap” heeft hij de Brabantse mythe helpen creëren. Omroep Brabant was the place to be.*

„Guido Cassiman was geen bureaucraat of journalist, maar zelf een artiest die heel libertijns dacht. Als je iets creatiefs te vertellen had, was je er kind aan huis. Hij heeft 'stoute mensen' als Wim Van Gansbeke een platform geboden, die naar believen het Vlaamse theater mocht aanpakken. Maar ook voor de muziek heeft hij de deuren opengezet, voor alles

Luk Saffloer met zijn gezin in 1975. © rr

wat op dat moment in de wereld te horen was. Ik ben op die kar gesprongen en heb nog extra gas kunnen geven door mensen als Marc Didden, Luc Janssen, Arnold Rypens, Guy De Pré, Walter Ver-crucy, Annemie Coppieters en Karel Vereerbrugghen aan te trekken. We hebben veel op onze kop gekregen van de directie, ik ben zelfs ei zo na twee keer ontslagen geweest."

„Het bedenkelijke aan die mythe van Omroep Brabant was dat wij vernietigend waren voor de Vlaamse slaggers. Zelfs voor Will Tura bestond er een soort van smetvrees. Wij moesten het grote publiek bijgevolg op een heel andere manier veroveren. En toch zijn we erin geslaagd om net als de monumenten Jos Ghysen en Lutgard Simoens programma's te maken waarmee we tot een miljoen luisteraars bereikten. Jan Van Rompaey deed het met *Jan en alleman* en ik met *Het genootschap*."

„Ik heb toen de grote truc gelanceerd om op zondagmiddag net voor het nieuws van één uur een typetje te lanceren dat echt alles mocht zeggen op antenne, eerst met Frank Dingenen als Frans Dingemans en later met Dré Steemans als Felice Damiano."

„Ik heb van mijn machtspositie ook gebruik gemaakt om jonge muzikanten een platform te bieden. Ik was de talentscout van Omroep Brabant. Ik ging overal kijken in kleine zalen en jeugdclubs om te weten wat er leefde en wie met wat bezig was. Zo ben ik er ook in geslaagd om van de EBU geld los te krijgen voor de organisatie van Euro-rock, de ruige tegenhanger van het songfestival, waar ik internationale deuren heb kunnen openen voor groepen als TC Matic en de Scabs. En daar ben ik nog altijd trots op."

● **In 1990 stapte Luk Saffloer over naar de televisie. De rebelse dagen van Omroep Brabant waren geteld. De charismatische radiomaker wou zichzelf op het kleine scherm een verlengstuk geven. Toch besefte hij dat het nooit meer zou worden als vroeger.**

„Radio 2 moest plots een familieradio worden. Ik had echt wel in de gaten dat het niet om een kleine bijsturing zou gaan, maar om een fundamentele koerswijziging, die grote gevolgen zou hebben voor Omroep Brabant. En dan hoefde het

voor mij niet meer. Een overstap naar Radio 1 leek de meest logische beweging, maar de mensen daar waren stikjaloers op ons. Zij konden het niet hebben dat er toevallig een gewestelijke omroep was die geëngageerd en kritisch te werk ging en een paar intelligente mensen onder dak had. Op het moment dat mijn winkel dicht ging, deden zij hun deur niet open. Uiteindelijk heeft Jan Geysen, die inmiddels op televisie de dienst amusement leidde, mij over de streep getrokken en naar de televisie gelokt."

„*Het genootschap* is gelukt omdat ik vrij empathisch met heel verschillende soorten mensen kon praten. Geysen wou dat ik dat talent zou gebruiken om een nieuw soort talkshow te maken op televisie. Het werd er eentje op verplaatsing: *Saffloer over de vloer*. De ene week zaten we in een brandweerkazerne, de andere week in een nonnenklooster. Maar op dat moment walste VTM als een pletwals over ons. Wat de BRTN toen ook deed, niets lukte. En ik voelde mij er ook niet zo goed bij. Televisie was zo'n gedoe met camera's, licht en kabels. Ik miste de intimiteit en het stiekeme van de radio."

„Wat niet belet dat ik nog altijd heel

„Zelfs voor Will Tura bestond er bij Omroep Brabant een soort van smetvrees"

trots ben op het interviewprogramma *De andere kant*, waarin ik BV's meenam naar plaatsen in de wereld waar zij zich thuis voelden. Jammer genoeg is dat programma niet verlengd om politieke redenen. Jean-Pierre Van Rossem had in de uitzending Wilfried Martens een hypocriet genoemd omdat hij er stiekem een liefde op na hield. Na heibel in de media en in het parlement trok de administrateur-generaal Cas Goossens zijn staart in en werd een tweede reeks geschrappt. Ik was ontgoocheld. In *Het genootschap* op de radio had ik veel straffere statements verkocht, om nog maar te zwijgen van de stoute bek van Felice. Maar zodra iets in beeld komt, krijgt het plots een veel groter waarheidsgehalte. Vreemd toch?"

● **Ook door zijn ziekte nam Luk Saffloers televisiecarrière nooit dezelfde**

vlucht als zijn „mooiste tijd” bij de radio. Het chronisch vermoeidheidssyndroom eist een zware tol, maar Luk Saffloer blijft een vechter. Een goed uur beschouwt hij als een goede dag, omdat de slechte dagen al zo lang duren.

„Om de pijn te onderdrukken heb ik vanmorgen morfine genomen, maar dat moet ik dan weer combineren met amfetamines om mij op te peppen voor dit interview. Ik heb nog de kracht, maar kunstmatig. Als ik de pillen weglaat, dan ben ik op sterven na dood. En toch is er een hemelsbreed verschil met depressieve mensen, die in het zwarte gat vallen. Ik heb nooit het gevoel: ik wil niet meer. Ik wil nog elke dag, maar ik kan niet meer. Ik blijf vechten. Zo goed en kwaad als het gaat, blijf ik thuis voor Canvas reportages en documentaires uit de hele wereld bekijken. Al is mijn werkvolume aanzienlijk verminderd, ik blijf dezelfde perfectionist als voorheen."

„De radio blijft een bijzondere plaats innemen in mijn leven. Enerzijds blijf ik als *professional* luisteren hoe radio gemaakt wordt. Ik kan mij opwinden als er fouten gemaakt worden, als de research niet goed gedaan is, of als een presentator niet de affiniteit heeft om met zijn gasten op hetzelfde niveau te komen. Maar anderzijds ben ik ook een chronisch zieke, en sta ik aan de andere kant. Een goed programma of een mooi stuk muziek biedt mij troost. Ik begin nu de mensen te begrijpen die effectief niets anders meer hebben dan radio en televisie als link naar de buitenwereld."

„Naar mijn oude Radio 2 luister ik nog maar heel sporadisch. Ik voel er mij niet meer thuis. Als informatiebron blijft Radio 1 onovertroffen en ook de taalspeltjes vind ik geestig. Maar toch ben ik vooral een Klara-luisteraar geworden. Die zender is helemaal niet opdringerig en mensen als Chantal Pattyn en Fred Brouwers waardeert ik enorm. Maar in zijn totaliteit merk ik een grote nivellerende. De *power* van een Omroep Brabant of de kracht van een ploeg rond wijlen Jan Geysen op de radio is helemaal verdwenen. Maar misschien ben ik niet de juiste persoon om het medium te beoordelen. Soms ben ik de radio zo dankbaar, maar even later erger ik mij te pletter, omdat ik al zo kittelig ben door mijn ziekte."

[TELEVISIE]

FILM

A BRONX TALE

CANVAS, za. 23.15-1.10 uur

ROBERT de Niro werkte aan een eigen scenario toen hij *A Bronx tale* zag, een theatermonoloog van Chazz Palminteri. Hij was er zo van onder de indruk, dat hij Palminteri om een filmbewerking vroeg en hem meteen ook de hoofdrol aanbood in zijn regiedebuut. De Niro is niet altijd even origineel, maar op zijn best toont hij zich een onderhoudende verteller.

A Bronx tale, gedraaid in 1993, schetst de evolutie van de wijk Bronx in New York. In 1960 raakt de jonge Calogero gefascineerd door de maffia-baas Sonny (Palminteri). Die is hem eeuwig dankbaar omdat hij zijn mond hield toen hij getuige was van een schietpartij. Acht jaar later is de Bronx al wat minder veilig. Calogero (De Niro) wordt verliefd op een zwart meisje, en dat veroorzaakt conflicten.

INTERVIEW

ZOMERGASTEN

NEDERLAND 3, zo.

20.30-23.35 uur

DAT minder bekende mensen boeiende televisie kunnen opleveren, bewees de wetenschapper Robbert Dijkgraaf vorige week in *Zomergasten*. Deze week is de centrale gaste Maria Goos. Zij schreef de scenario's van veelbekroonde televisieseries als *Pleidooi* en *Oud geld* en ook enkele succesrijke toneelstukken. Na *Zomergasten* volgt de keuzefilm van Goos. *Soleil trompeur* is een Frans-Russisch politiek drama dat het Stalinistische regime hekelt.

DOCUSERIE

NAMENS ANDRE

NEDERLAND 2, zo. 21.35

uur-22.10 uur

OP 23 september vorig jaar overleed met André Hazes, Nederlands grootste volkszanger ooit. De dood van Hazes, die als geen ander zijn gevoelens in rijmvorm wist te verpakken, liet weinig Nederlanders onberoerd. De Tros speelde daarop in en maakte een zesdelige documentairereeks waarin zijn gezin wordt gevolgd na zijn overlijden. Zijn vrouw Rachel is druk bezig om zijn laatste wensen te vervullen. Zo wou hij niets liever dan dat een gedeelte van zijn as boven de Noordzee zou worden afgeschoten. Dus zoekt Rachel nu de juiste vuurpijl en regelt ze de vergunningen. En ze gaat naar China, waar beeldhouwers een standbeeld van André aan het maken zijn. Tussendoor vertellen familie en vrienden over hun ervaringen met André.

KENO

TREKKING VAN 12-08-2005

Winnummers:

1-4-11-15-16-21-28-30-31-33-37-41-44-

45-56-67-70-77-78-79

(buiten de verantwoordelijkheid van de redactie)